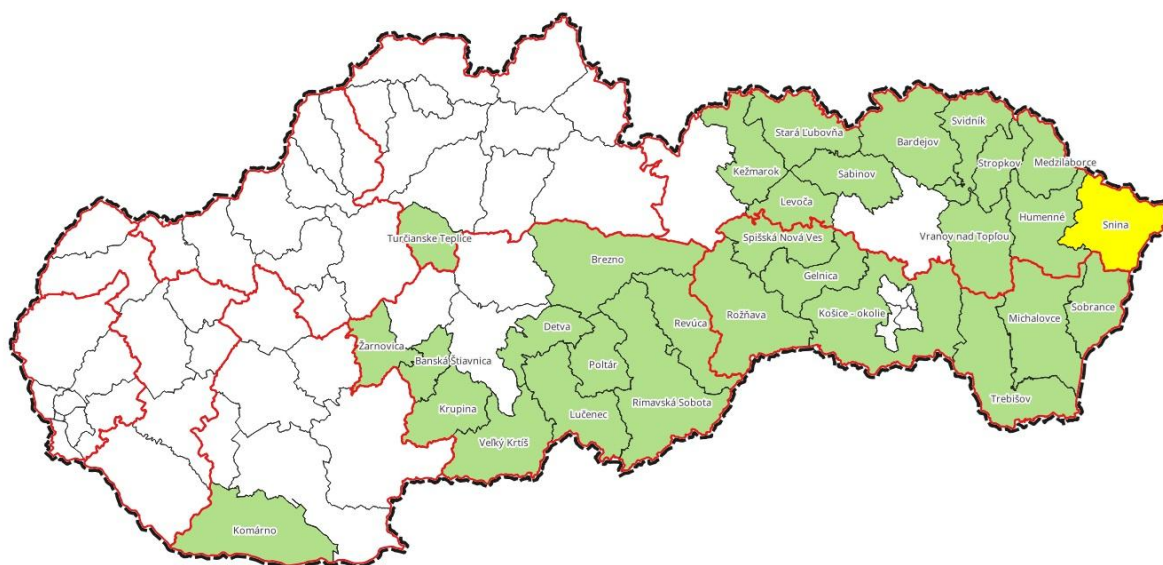

Plán rozvoja prioritného okresu

Snina

platný a účinný na obdobie

od roku 2026 do roku 2028

Prerokovaný riadiacim výborom prioritného okresu dňa: 02. 09. 2026

Schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky dňa: 08. 09. 2026

Obsah

Úvod	3
1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	4
1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti	5
1.2. Analýza demografického stavu	11
1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám	16
1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb	22
2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja	25
3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja	31
3.1. Súlad so strategickými dokumentmi	31
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	31
3.3. Aktivity plánu rozvoja	32
4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja	33
5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku	34
5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja	34
5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja	34
5.3. Gestori a spôsob monitorovania	34
5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ	35
6. Prílohy	35

Úvod

Plán rozvoja prioritného okresu Snina (ďalej len „*plán rozvoja*“) je strednodobý strategický dokument vypracovaný v súlade s ustanovením § 2 písm. d) v spojení s § 4 a nasl. zákona č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „*zákon o prioritných okresoch*“) a na základe metodického usmernenia vydaného Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „*MIRRI SR*“).

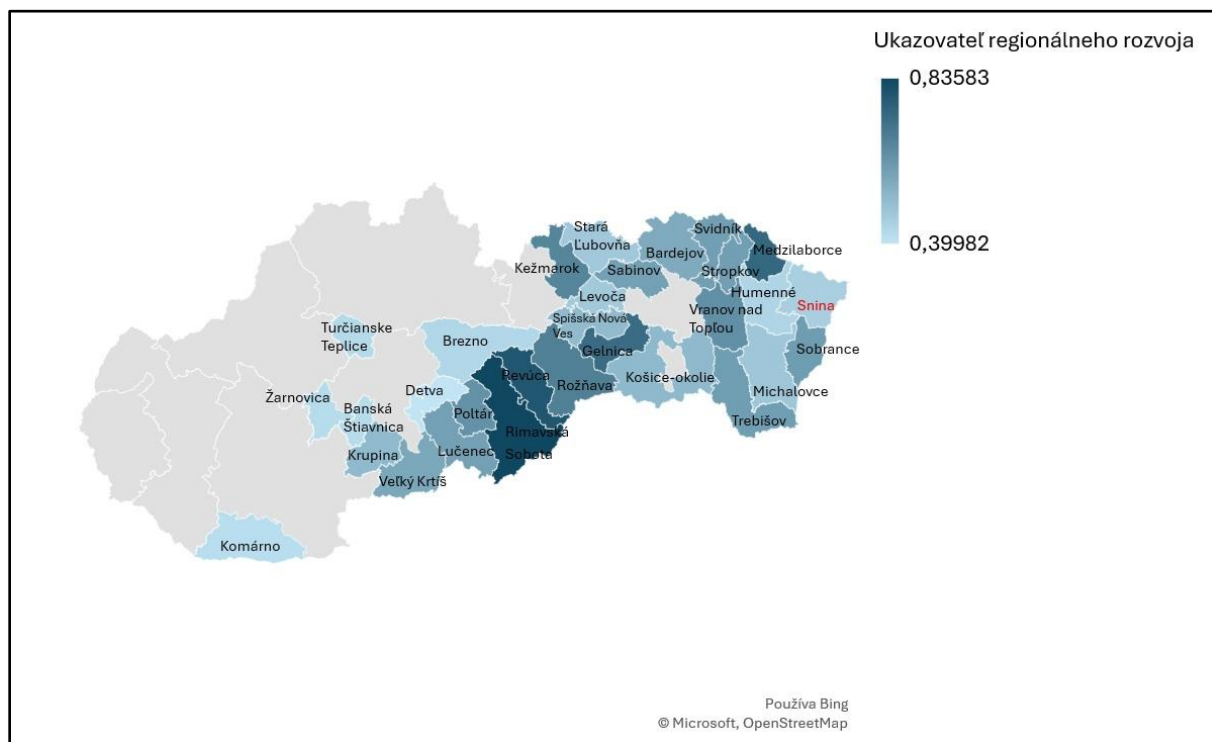
Hlavným cieľom plánu rozvoja je prostredníctvom komplexných štrukturálnych opatrení a aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, environmentálny rozvoj prioritného okresu, systémovú tvorbu rozvoja regiónu, rozvoj konkurencieschopnej hospodárskej činnosti a súvisiacej zamestnanosti, na zlepšovanie sociálno-ekonomického, environmentálneho a demografického vývoja, motivujúceho prostredia pre zotrvanie v okrese alebo návrat do neho, prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu, zlepšovať hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja¹ (ďalej len „*URR*“), zvyšovať kvalitu života obyvateľov a znižovať regionálne disparity v rámci prioritného okresu ako aj medzi okresmi navzájom.

Plán rozvoja vychádza z analýzy potrieb a potenciálu prioritného okresu a je výsledkom participatívneho procesu zástupcov prioritného okresu a MIRRI SR, založenom na objektívnych analytických ukazovateľoch, potrebách regionálnych subjektov a dopyte obyvateľov či návštevníkov prioritného okresu.

¹ Podľa § 2 písm. c) zákona o prioritných okresoch sa ukazovateľom regionálneho rozvoja rozumie kompozitný ukazovateľ, ktorým sa hodnotí miera regionálneho rozvoja okresu na základe čiastkových ukazovateľov a špecifických ukazovateľov okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, demografickom stave a v prístupe k verejnej infraštruktúre a základným službám.

1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Mapa prioritných okresov podľa URR

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

Mapa znázorňuje všetkých 30 okresov, ktoré sú podľa zákona o prioritných okresoch a vyhlášky MIRRI SR č. 274/2025 Z. z. o počte prioritných okresov, o výpočte ukazovateľa regionálneho rozvoja a zverejňovaných údajoch v oblasti prioritných okresov v znení účinnom od 8. mája 2026 (ďalej len „vyhláška“) zaradené medzi prioritné okresy.

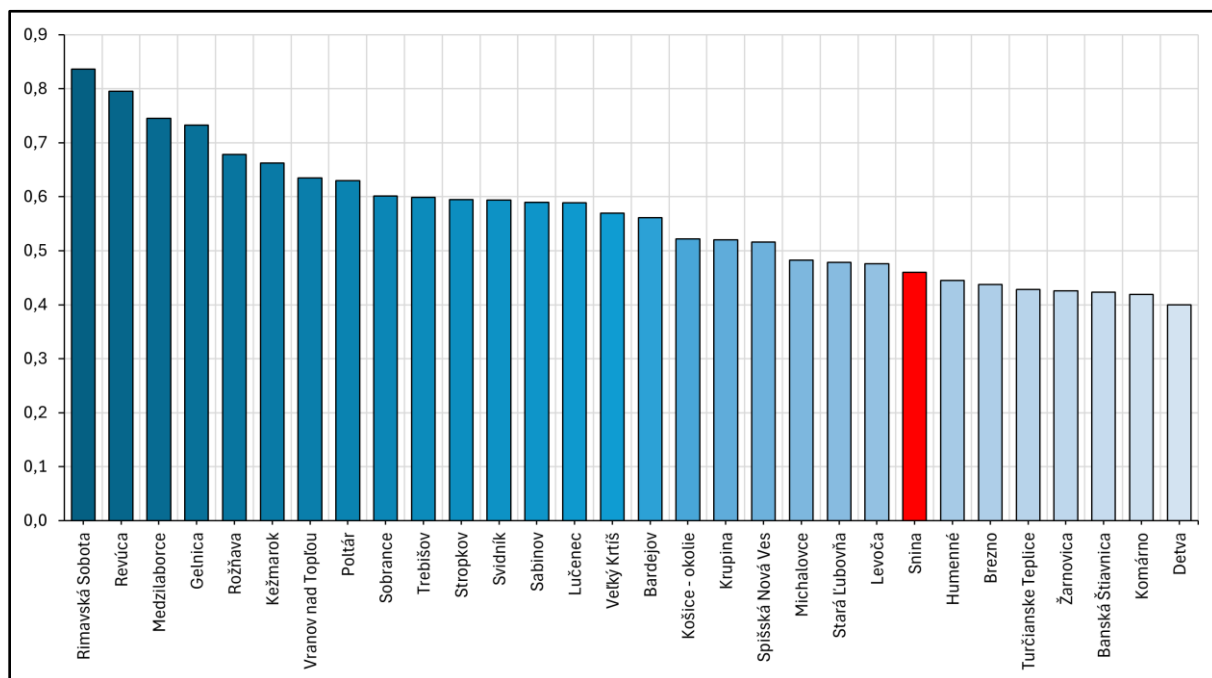
Prioritné okresy sú na mape vyznačené farebne na základe hodnoty URR, pričom okres s najvyššou (najhoršou) hodnotou URR je označený najtmavšou farbou.

Hodnota URR prioritného okresu Snina v čase zaradenia medzi prioritné okresy je **0,46013**, čo ho zaraďuje medzi okresy s najlepšou hodnotou URR spomedzi ostatných prioritných okresov.

V zozname vybraných okresov² platnom na obdobie od 1. januára 2026 do 31. decembra 2028 sa okres Snina nachádza na **23. mieste**, čo znázorňuje graf č. 1.

² Podľa § 2 písm. b) zákona o prioritných okresoch sa zoznamom vybraných okresov rozumie zoznam okresov okrem okresov krajských miest, zoradených zostupne na základe hodnoty URR.

Poradie prioritných okresov podľa URR

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

URR tvoria čiastkové a špecifické ukazovatele v troch oblastiach:

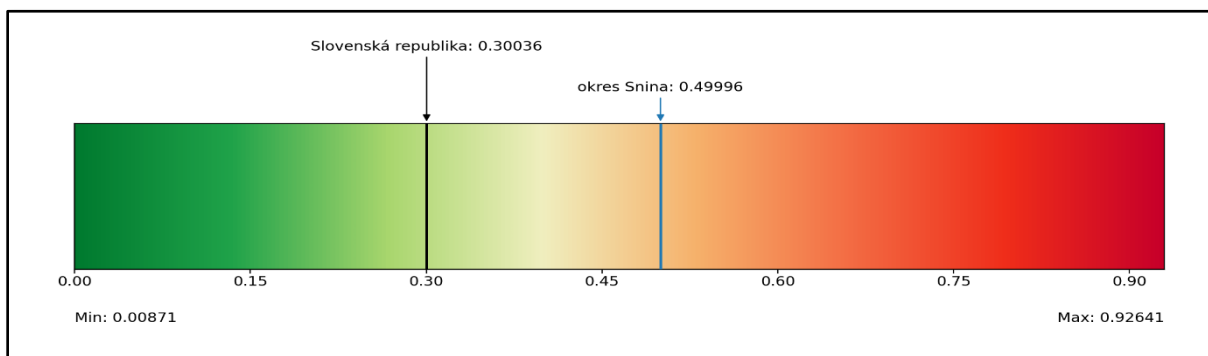
- sociálno-ekonomická
- demografia
- prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám

1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Snina sa v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) nachádza na **20. mieste**, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,49996**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť prioritného okresu Snina - grafické zobrazenie

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za sociálno-ekonomickú oblasť sa vypočíta na základe troch špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

- (i) podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi³ z počtu obyvateľov;
- (ii) podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a
- (iii) priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca.

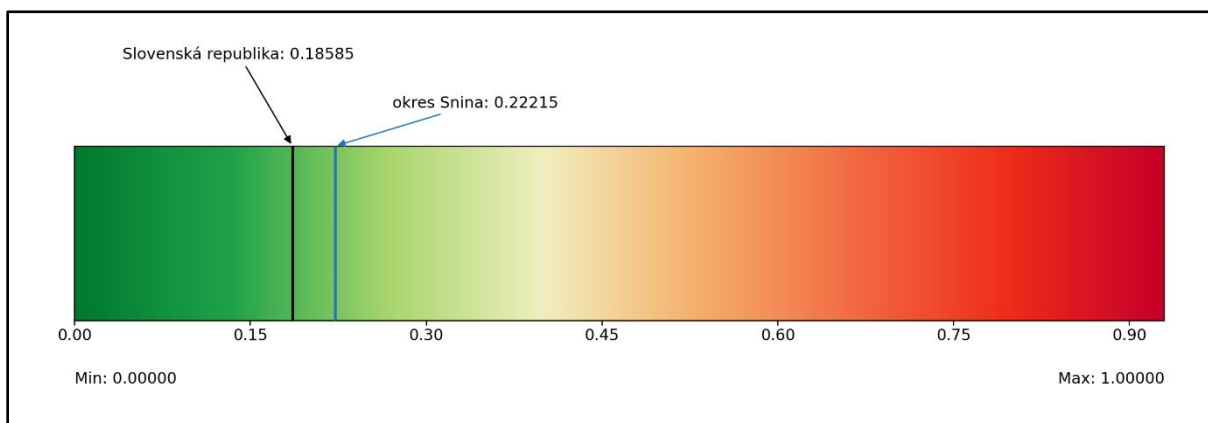
B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hmotná núdza (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ sa prioritný okres nachádza na **25. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota ukazovateľa je **0,22215**.

³ Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ - grafické zobrazenie

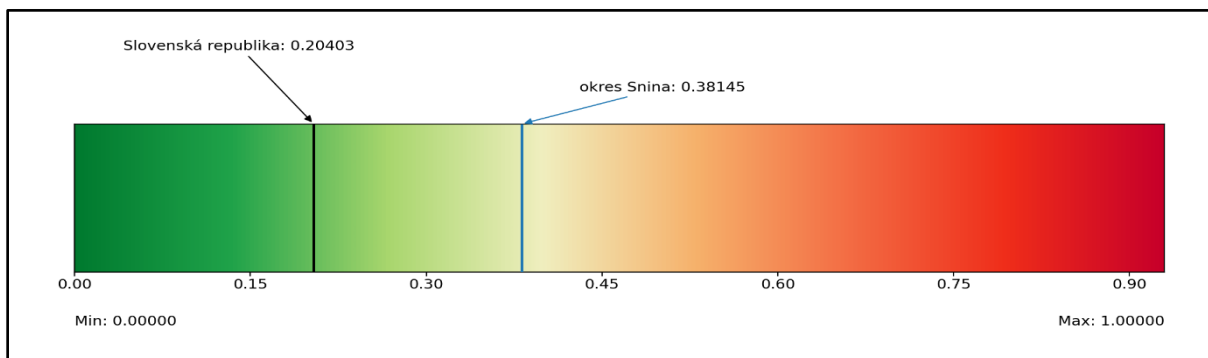

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Miera nezamestnanosti (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ sa prioritný okres nachádza na **18. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,38145**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ - grafické zobrazenie

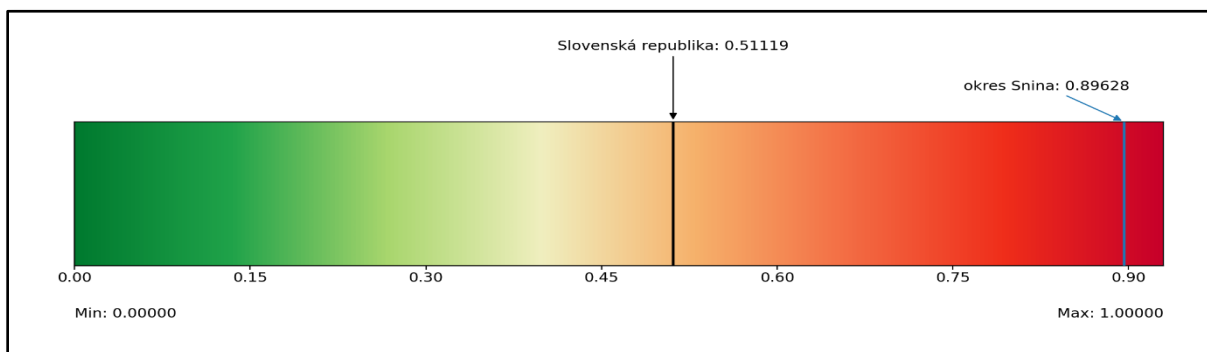

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Príjmová situácia a životná úroveň (priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)

V rámci špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ sa prioritný okres nachádza na **8. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,89628**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ - grafické zobrazenie

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti

Sociálno-ekonomická oblasť zahŕňa spolu tri špecifické ukazovatele zamerané na vývoj nezamestnanosti v okrese, pomoc poskytovanú osobám v hmotnej núdzi, príjmovú situáciu zamestnancov a životnú úroveň obyvateľov. Konkrétne ukazovatele sú uvedené v časti A. tejto podkapitoly a v časti B., kde sú zároveň číselne a graficky zobrazené normalizované hodnoty špecifických ukazovateľov prepočítané (zo vstupných údajov na spoločnú škálu od 0 po 1) podľa vzorcov, ktoré definuje vyhláška.

C.1. **Hmotná núdza** (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)

Okres Snina patrí dlhodobo k okresom s vyšším podielom osôb (a domácností) poberajúcich pomoc v hmotnej núdzi ako je celoslovenský priemer a túto skutočnosť možno v sociálno-ekonomickej oblasti považovať za pretrvávajúci negatívny vývoj. Pri analýze o hmotnej núdzi boli použité vstupné údaje zo Štatistického úradu SR (ďalej len „ŠÚ SR“) a Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ÚPSVR SR“) o stave trvalých obyvateľov okresu Snina a o počte osôb (a spoločne posudzovaných osôb v domácnosti), ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi. Na konci roka 2023 poberalo dávky pomoci v hmotnej núdzi 1 030 osôb z celkových 34 294 obyvateľov okresu. Z týchto údajov vychádza podiel počtu osôb poberajúcich dávky v hmotnej núdzi (a spoločne posudzovaných osôb) v okrese na úrovni 3,00 %. Pre porovnanie uvádzame, že podiel počtu osôb (a spoločne posudzovaných osôb) poberajúcich pomoc v hmotnej núdzi v rámci celého Slovenska bol v rovnakom období na úrovni 2,51 %.

V porovnaní s hodnotou celoslovenského priemeru bol v okrese Snina zaznamenaný o takmer 0,5 % vyšší podiel. Predmetný podiel na úrovni troch percent predstavuje v rámci slovenských okresov 25. najvyššiu hodnotu, zároveň hodnotu, ktorá je blízko celoslovenskému priemeru. Napriek tomu nemôžeme vývoj tohto ukazovateľa považovať za pozitívny. Podľa údajov získaných zo ŠÚ SR a výkazov zverejňovaných ÚPSVR SR vieme, že pred rokom 2023 boli

evidované mierne nižšie hodnoty. Okres teda za uplynulé roky vykazuje pravidelne mierne zvyšovanie hodnoty podielu osôb, ktoré poberajú pomoc v hmotnej núdzi. Tento pretrvávajúci negatívny stav je jedným z dôsledkov obmedzených pracovných príležitostí v okrese a pretrvávajúcej nadpriemerne vysokej nezamestnanosti. Nadpriemerný podiel obyvateľov v hmotnej núdzi zároveň znižuje kúpyschopnosť obyvateľstva a oslabuje miestny dopyt po službách a výrobkoch, čo pôsobí negatívne aj na podnikateľské prostredie.

C.2. Miera nezamestnanosti (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)

Miera nezamestnanosti predstavuje kľúčový ukazovateľ pre hodnotenie celkovej životnej úrovne v regióne. Pri analyzovaní nezamestnanosti boli použité vstupné údaje o počte obyvateľov sninského okresu v produktívnom veku a o počte evidovaných uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku za rok 2023, ktoré nám ukazujú stav s nadpriemerne vysokou mierou evidovanej nezamestnanosti.

Nepriaznivý stav poukazuje na slabší pracovný trh, nízku schopnosť regiónu generovať nové pracovné príležitosti, podpriemerné príjmy pracujúcich osôb a na podpriemerné životné podmienky obyvateľov. Na konci roka 2023 bolo v okrese 1 633 uchádzačov o zamestnanie z celkového počtu 23 771 obyvateľov v produktívnom veku. Z uvedených dát vyplýva, že podiel počtu uchádzačov o zamestnanie na obyvateľstve okresu v produktívnom veku bol na úrovni 6,87 %. Pre porovnanie uvádzame, že v rovnakom období na území Slovenska bola evidovaná miera nezamestnanosti na úrovni 4,67 %.

V okrese Snina dlhodobo pretrváva vyššia miera evidovanej nezamestnanosti v porovnaní s celoslovenským priemerom, pravidelne o viac ako dve percentá. V dvoch sledovaných obdobiach pred rokom 2023 bol evidovaný podiel uchádzačov o zamestnanie vyšší, približne na úrovni ôsmich až deviatich percent. Smerom k roku 2023 evidujeme percentuálny pokles a teda pozitívny vývoj, no v porovnaní s celoslovenským priemerom aj v predchádzajúcich rokoch išlo vždy o rozdiel na úrovni viac ako dve percentá. Tento rozdiel pretrvával aj v roku 2023, a preto nemôžeme uviesť, že okres Snina sa približuje k celoslovenskému priemeru.

Miera evidovanej nezamestnanosti na úrovni takmer sedem percent patrí v rámci Slovenska medzi nadpriemerné. Sumárne, v porovnaní všetkých okresov na území Slovenska, sa úroveň miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Snina radí vždy medzi dvadsať najhorších zistených hodnôt. Štruktúra uchádzačov o zamestnanie sa pri tom nejaví ako úplne nepriaznivá. Podľa údajov ÚPSVR SR sa v nej nachádzajú dlhodobo nezamestnaní a osoby s nízkou úrovňou dosiahnutého vzdelania, no podstatnú časť tvoria aj osoby s ukončeným stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním.

Súčasná zamestnanosť v okrese je rozdelená medzi zamestnávateľov z verejného sektora a súkromného sektora. Súkromný sektor má v tejto štruktúre neodmysliteľné zastúpenie a ide

prevažne o zamestnávateľov z oblasti zdravotníctva, sociálnych služieb a väčšie podniky pôsobiace v priemysle, obchode a nákladnej doprave. V okrese Snina pôsobí jedna súkromná spoločnosť z kategórie veľkých podnikov (nad 250 zamestnancov) a asi desať súkromných spoločností, ktoré môžeme zaradiť do kategórie stredných podnikov (nad 50 zamestnancov).

Na konci roka 2023 bolo v okrese Snina evidovaných takmer 900 právnických osôb, z toho takmer 650 boli obchodné spoločnosti. Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov v sninskom okrese patria najmä:

- organizácie zo sektora verejnej správy a samosprávy (okresný úrad, mestský úrad Snina, mestské podniky a organizácie, obecné úrady);
- vzdelávacie inštitúcie (materské, základné a stredné školy);
- zariadenia sociálnych služieb a verejnoprospešné organizácie;
- v zdravotníctve je najväčším zamestnávateľom Nemocnica Snina s. r. o. (jediný podnik v okrese s počtom nad 250 zamestnancov);
- v priemyselnej výrobe je najväčším zamestnávateľom spoločnosť MOPS PRESS s. r. o. (stredne veľký podnik, s počtom 200 - 250 zamestnancov);
- stredne veľký podnik pôsobiaci v zbrojárskom priemysle ZVS Holding a. s. (prevádzka v Snine s počtom do 250 zamestnancov);
- stredný podnik NIMURA s. r. o. (nad 150 zamestnancov, pekársky priemysel);
- štátny podnik LESY Slovenskej republiky, odštepny závod Ulič (do 150 zamestnancov);
- v drevospracujúcom priemysle podniky TRACIK s. r. o., BEKY a. s. , DREVOP s. r. o. (spoločnosti s počtom nad 50 zamestnancov);
- v strojárskom priemysle spoločnosti UNEX Slovakia a. s., BANDER spol. s r. o. (s počtom nad 50 zamestnancov);
- niekoľko malých podnikov (do 50 zamestnancov) z oblasti strojárnej výroby, tri malé podniky zaoberajúce sa výrobou plastových obalov a desiatky mikropodnikov v oblasti maloobchodu, stavebníctva, remesiel, poľnohospodárstva a lesníctva prevažne s lokálnym alebo mikroregionálnym dosahom.

C.3. *Príjmová situácia a životná úroveň (priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)*

Priemerná nominálna mesačná mzda je dôležitý ukazovateľ, ktorý predstavuje hrubú mzdu nezniženú o zákonné alebo so zamestnancom dohodnuté zrážky. V regióne je nízka úroveň priemernej mesačnej mzdy, ktorá dlhodobo zaostáva za celoslovenským priemerom. Nízke mzdy znamenajú, že v štruktúre miestnej ekonomiky majú prevahu menšie kategórie zamestnávateľov, prevažne s nízkopríjmovými pracovnými miestami a s obmedzeným množstvom miest, na ktorých ponúkajú priemerné alebo nadpriemerné platové podmienky. Tento jav má priamy vplyv na životnú úroveň obyvateľov, najmä na ich schopnosť zabezpečiť bývanie, vzdelávanie a prístup ku kvalitným službám. K vyhodnoteniu príjmovej situácie v regióne boli využité vstupné údaje zo ŠÚ SR o priemernej mesačnej mzde zamestnancov

v sninskom okrese a o priemernej mesačnej mzde zamestnancov na celom území Slovenska za rok 2023.

Čísla získané počas roka 2023 ukazujú, že miestni pracujúci obyvatelia s priemernou mesačnou mzdou vo výške 1 262 € / mesiac veľmi výrazne zaostávajú za celoslovenským priemerom (1 637 € / mesiac), evidovaným v rovnakom období. Príjmová situácia a životná úroveň v okrese Snina je podľa zistených príjmov obyvateľov podpriemerná dlhodobo, v rámci porovnania s ostatnými okresmi SR predstavuje ôsmu najnižšiu zistenú úroveň. Zároveň, v predchádzajúcich troch rokoch zistená priemerná mzda v okrese patrila vždy medzi desať najnižších v rámci všetkých okresov Slovenska.

Podpriemerná úroveň mesačných miezd za prácu v regióne, spolu s evidovanou mierou nezamestnanosti pravidelne na úrovni od siedmich do deviatich percent, veľmi nepriaznivo vplýva na celkovú životnú úroveň obyvateľov a zároveň zvyšuje riziko sociálnej odkázanosti a chudoby. Nízke mzdy za prácu reflektujú štruktúru miestnej ekonomiky, v ktorej evidujeme príjmovu priemernú a najmä podpriemernú pracovnú miesta.

V rámci okresu Snina je len málo zamestnávateľov poskytujúcich pracovné miesta s nadpriemerným mzdovým ohodnotením. Podnikateľské prostredie v sninskom okrese je charakteristické nízkym počtom veľkých a stredných podnikov. Prevažujú tu malé podniky a najmä mikropodniky, ktoré nie sú schopné rozširovať svoju podnikateľskú činnosť v takej miere, aby vedeli vytvárať nové pracovné miesta s nadpriemernými platovými podmienkami, ktoré by zároveň vedeli udržať dlhodobo.

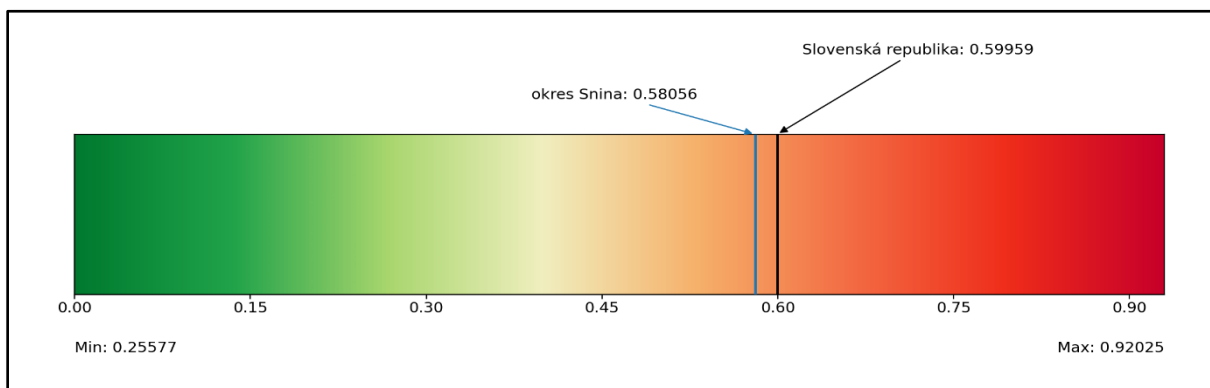
V sninskom okrese je nepriaznivá situácia najmä v obciach, ktoré sú vzdialenejšie od okresného mesta a kde nie sú pracovné príležitosti pre miestnych obyvateľov, a to už dlhodobo spôsobuje postupné vyľudňovanie vidieka. Ekonomika v riešenom území je založená na niekoľkých stredne veľkých podnikoch, rôznych malých prevádzkach a službách lokálneho charakteru, pričom chýba viac silnejších subjektov zo súkromného sektora s inovačným potenciálom. Podpriemerné mesačné mzdy ponúkané zamestnávateľmi zároveň sekundárne ovplyvňujú aj atraktivitu okresu pre potenciálny návrat mladých ľudí z väčších miest Slovenska alebo zo zahraničia, a taktiež negatívne ovplyvňujú aj udržanie kvalifikovanej pracovnej sily v regióne.

1.2. Analýza demografického stavu

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Snina sa v rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav nachádza na **46. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,58056**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za demografický stav prioritného okresu Snina - grafické zobrazenie

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za demografický stav sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

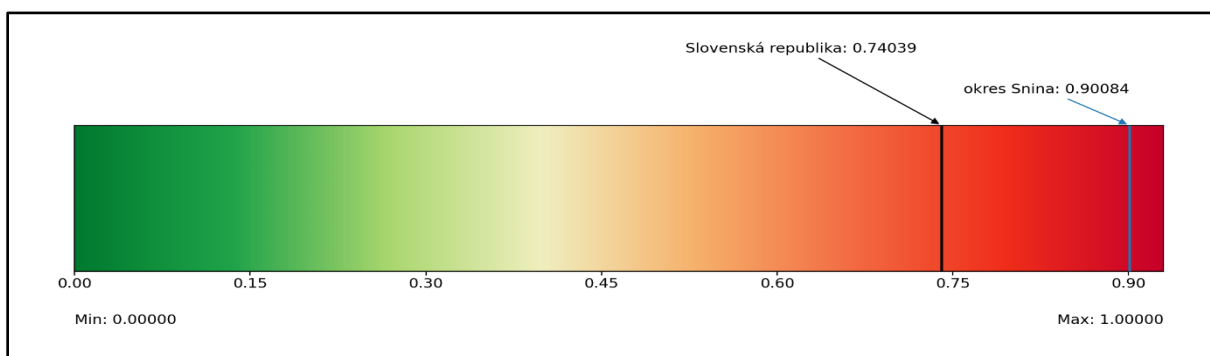
- (i) hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva;
- (ii) index ekonomického zaťaženia osôb a
- (iii) index starnutia.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa „*hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva*“ sa prioritný okres nachádza na **11. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,90084**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“ - grafické zobrazenie

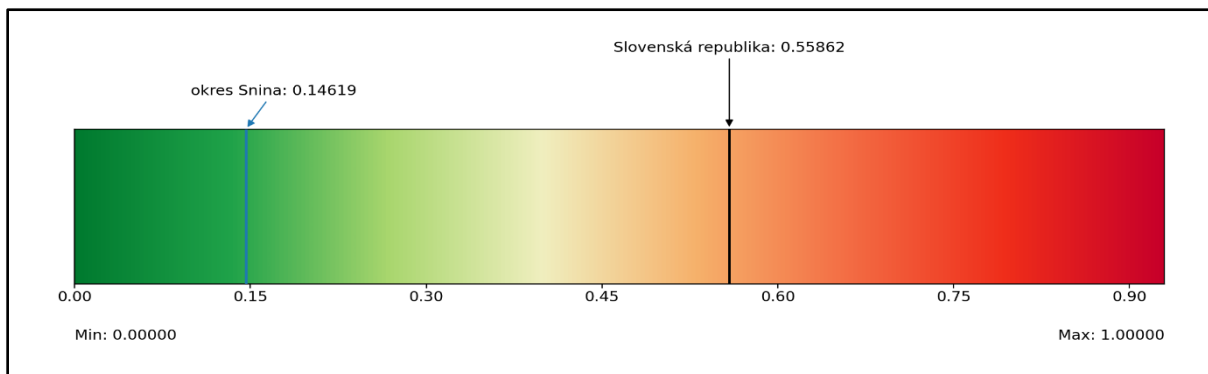

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Index ekonomického zaťaženia osôb

V rámci špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ sa prioritný okres nachádza na **71. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,14619**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ - grafické zobrazenie

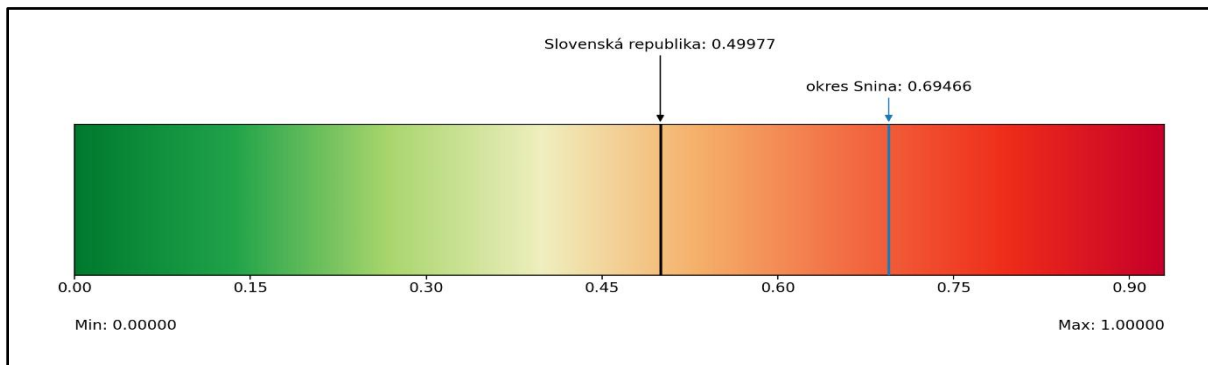

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Index starnutia

V rámci špecifického ukazovateľa „index starnutia“ sa prioritný okres nachádza na **24. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,69466**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index starnutia“ - grafické zobrazenie

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov demografického stavu

Demografická oblasť zahŕňa spolu tri špecifické ukazovatele zamerané na vývoj počtu obyvateľov okresu, vývoj v starnutí obyvateľstva a ekonomické zaťaženie pracujúcich. Konkrétne ukazovatele sú uvedené v časti A. tejto podkapitoly a zároveň v časti B., kde sú číselne a graficky zobrazené normalizované hodnoty špecifických ukazovateľov prepočítané (zo vstupných údajov na škálu od 0 po 1) podľa vyhlášky. Demografický stav okresu predstavuje jednu z kľúčových oblastí, ktorá významným spôsobom ovplyvňuje jeho súčasnú aj budúcu úroveň regionálneho rozvoja.

C.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva je jedným z demografických ukazovateľov, ktorý vyjadruje celkový prírastok, resp. úbytok (prirodzený pohyb + migrácia) na 1 000 obyvateľov stredného stavu za určité obdobie, v tejto analýze za rok 2023. Ukazovateľ sa vyjadruje v promile (‰) a slúži nám na porovnanie dynamiky rastu alebo poklesu obyvateľstva na určitom území (okres, kraj, štát), v tomto prípade k zhodnoteniu vývoja na území okresu Snina a porovnanie s vývojom na území celého Slovenska.

Pre analýzu boli použité vstupné údaje ŠÚ SR z prehľadov k stavu a pohybu obyvateľstva v SR o hrubej miere celkového prírastku obyvateľstva na území SR a o hrubej miere celkového prírastku v sninskom okrese za rok 2023. Slovenská republika podľa údajov ŠÚ SR zaznamenala v roku 2023 opäťovne úbytok obyvateľstva.

Na konci roka 2023 žilo na Slovensku celkovo 5 424 687 obyvateľov, ich počet medziročne klesol o viac ako 4-tisíc. ŠÚ SR zaznamenal celkový úbytok -4 105 osôb, čo predstavovalo -0,76 ‰. V okrese Snina na konci roka 2022 žilo 32 294 obyvateľov a podľa ŠÚ SR zaznamenal v roku 2023 úbytok obyvateľstva medziročne o -6,52 ‰, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavovalo pokles o 223 osôb. Na konci roka 2023 žilo v sninskom okrese 32 071 obyvateľov. V porovnaní s hodnotou celoslovenského priemeru, ktorý predstavuje úbytok obyvateľstva a mierne negatívny vývoj, bol v okrese pri tomto ukazovateli zaznamenaný výrazne negatívnejší vývoj. Zároveň je potrebné uviesť, že v porovnaní s ostatnými okresmi Slovenska ide v poradí o jedenástu najhoršiu hodnotu, t. j. región patrí k okresom s najvýraznejším percentuálnym poklesom obyvateľstva v sledovanom období. Podľa zverejnených štatistických údajov vieme, že aj v predchádzajúcich piatich rokoch bol v okrese zaznamenaný výrazný úbytok obyvateľstva (vždy o viac ako dvesto obyvateľov), a to nám jasne ukazuje, že vývoj v regióne je dlhodobovo veľmi nepriaznivý.

Výrazne negatívny vývoj odráža kombinovaný efekt dlhodobu nízkej pôrodnosti a pretrvávajúceho migračného úbytku. Negatívny celkový prírastok nie je iba výsledkom prirodzeného demografického vývoja, ale je priamo determinovaný kvalitou životných podmienok v tomto prihraničnom regióne na východnom okraji Slovenska. Nedostatok pracovných príležitostí, podpriemerné mzdy za prácu a obmedzené možnosti profesijného uplatnenia vedú k odchodu mnohých ľudí v produktívnom veku mimo región, a to najmä do väčších krajských miest a do zahraničia. Takto okres prichádza o mladých obyvateľov a výrazne sa oslabuje aj prirodzená reprodukčná základňa okresu.

C.2. Index ekonomického zaťaženia osôb

Index ekonomického zaťaženia osôb (alebo zaťaženia závislými) je demografický ukazovateľ, ktorý na určitom území vyjadruje počet osôb v predproduktívnom veku (0-14 rokov) a v poproduktívnom veku (65+ rokov), pripadajúcich na 100 osôb v produktívnom veku (15-64

rokov). V analýze nám slúži na zhodnotenie ekonomického zaťaženia osôb v okrese Snina a porovnanie s ostatnými okresmi na území Slovenska. Index je vyjadrený v percentách a platí, že čím je vyššia hodnota indexu, tým je vyššie ekonomické zaťaženie produktívnej časti obyvateľstva v danom území. Pre analýzu boli použité vstupné údaje zo ŠÚ SR o indexe ekonomického zaťaženia produktívnych osôb žijúcich v sninskom okrese a na celom území Slovenska za rok 2023. V okrese Snina bolo v roku 2023 zaznamenané ekonomické zaťaženie závislými osobami na úrovni 46,46 %. V porovnaní s celoslovenským priemerom (52,30 %) bolo v okrese teda zaznamenané nižšie ekonomické zaťaženie produktívnej časti obyvateľstva o necelých šesť percent.

Za ideálny stav sa považuje index zaťaženia na úrovni 40 % až 50 %, kedy na jedného závislého človeka pripadá približne dva až dva a pol pracujúcich osôb, čo zaručuje dlhodobú udržateľnosť verejných financií a sociálneho systému. V sninskom regióne sa teda zistená hodnota ukazuje zatiaľ ako uspokojivá. No pri pohľade na hodnoty z predchádzajúcich troch až piatich rokov zistíme, že ekonomické zaťaženie produktívnych osôb v okrese každoročne stúpa smerom k úrovni päťdesiatich percent (pravidelne o viac ako 1 %) a tento trend predstavuje pre región negatívny vývoj.

Postupne sa zvyšujúca percentuálna hodnota tohto ukazovateľa signalizuje rastúcu záťaž produktívnej populácie okresu, a teda pravidelne zhoršujúci sa stav. Tento postupný nepriaznivý vývoj je pravdepodobne výsledkom súbežného pôsobenia viacerých negatívnych faktorov. Do tejto kombinácie môžeme zaradiť faktory ako nadpriemerná úroveň nezamestnanosti, podpriemerná úroveň miezd a odchádzanie mladých produktívnych ľudí mimo územie okresu, stúpajúci počet osôb v hmotnej núdzi, starnutie populácie a zvyšujúci sa počet osôb odkázaných na sociálne a zdravotné služby.

C.3. Index starnutia

Index starnutia je demografický ukazovateľ vyjadrujúci počet osôb v poproduktívnom veku (65+ rokov) pripadajúci na 100 osôb v predproduktívnom veku (deti vo veku 0-14 rokov). V analýze nám tento ukazovateľ slúži na zhodnotenie starnutia populácie v sninskom okrese a porovnanie s vývojom starnutia populácie v rámci celého územia Slovenska. K zhodnoteniu vývoja vo vekovom zložení obyvateľov sme využili vstupné údaje zo ŠÚ SR k indexu starnutia obyvateľstva okresu a v celej Slovenskej republike za rok 2023.

Index starnutia zaznamenaný v roku 2023 na Slovensku bol na úrovni 114,76 %. Hodnota je vyššia ako 100 %, čo znamená že v slovenskej populácii je viac seniorov ako detí. V okrese Snina bol ŠÚ SR v rovnakom období zaznamenaný index starnutia na úrovni 140,66 %. Pri porovnaní s celoslovenským priemerom vidíme, že starnutie populácie je v sninskom okrese ešte výraznejšie, a teda že tam žije výrazne viac seniorov ako detí vo veku do 14 rokov.

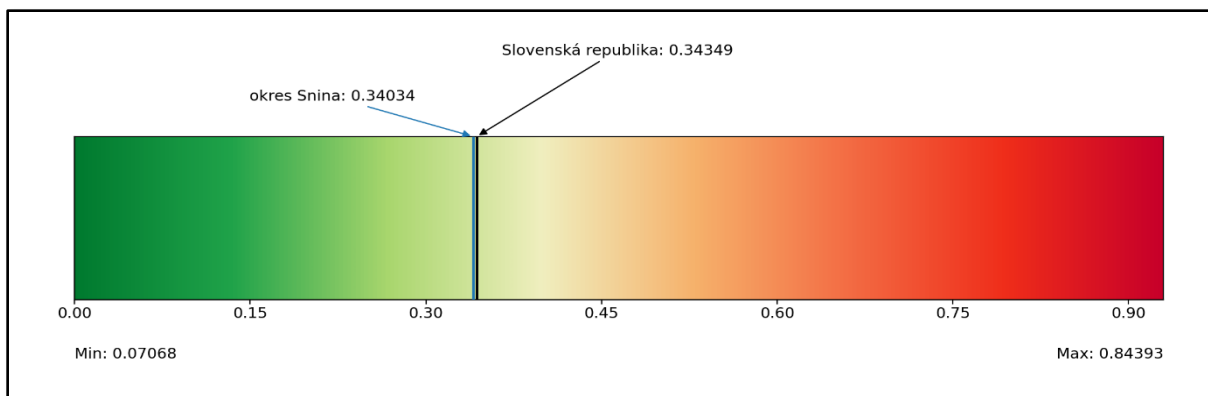
V predchádzajúcich rokoch boli zistené hodnoty na úrovni približne 132 % v roku 2022 a 126 % v roku 2021, čo poukazuje na pravidelný nárast tohto indexu v posledných rokoch. Postupný rast indexu starnutia predstavuje pre región závažný štrukturálny problém. Pravidelné starnutie populácie je priamo prepojené s dlhodobým odchádzaním mladých obyvateľov z okresu za prácou do väčších miest a s nízkym záujmom mladých o zakladanie rodín kvôli nízkej životnej úrovni v tomto prihraničnom regióne.

1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Snina sa v rámci čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám nachádza na **43. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,34034**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu Snina - grafické zobrazenie

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

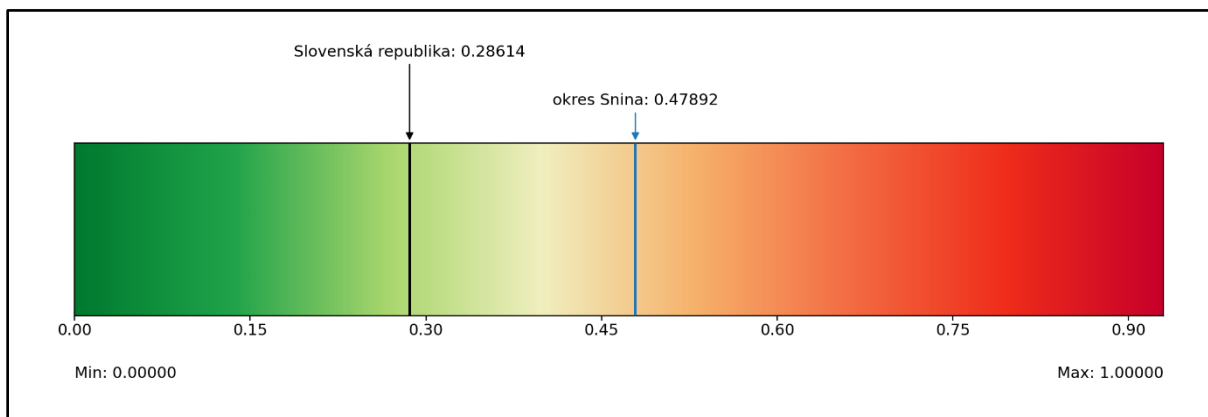
- (i) podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov;
- (ii) podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd;
- (iii) podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a
- (iv) podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ sa prioritný okres nachádza na **21. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,47892**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ - grafické zobrazenie

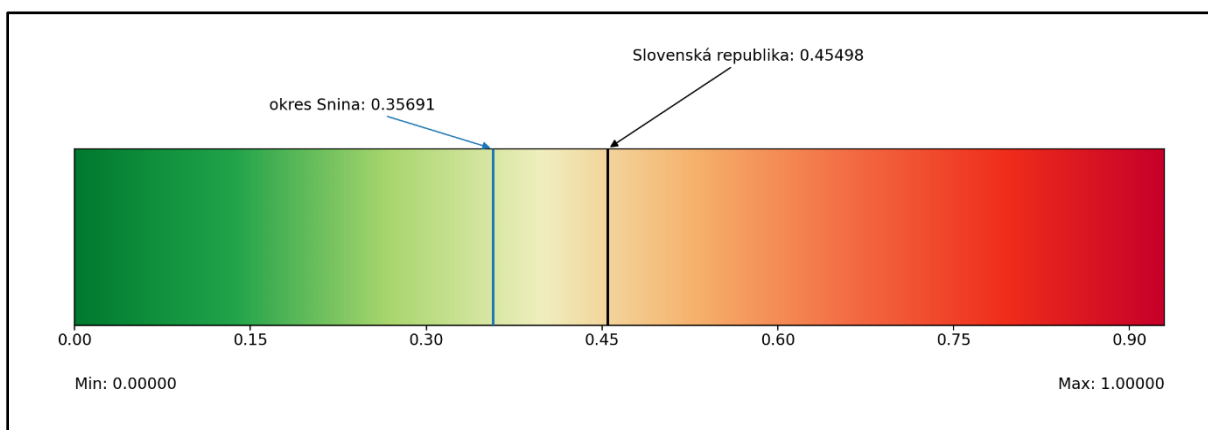

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácia

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ sa prioritný okres nachádza na **53. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,35691**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ - grafické zobrazenie

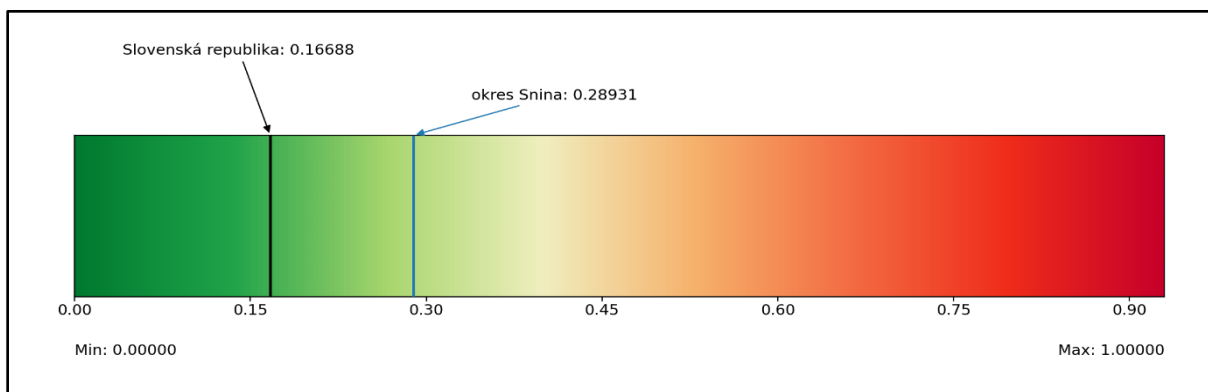

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Dostupnosť internetu (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ sa prioritný okres nachádza na **21. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,28931**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ - grafické zobrazenie

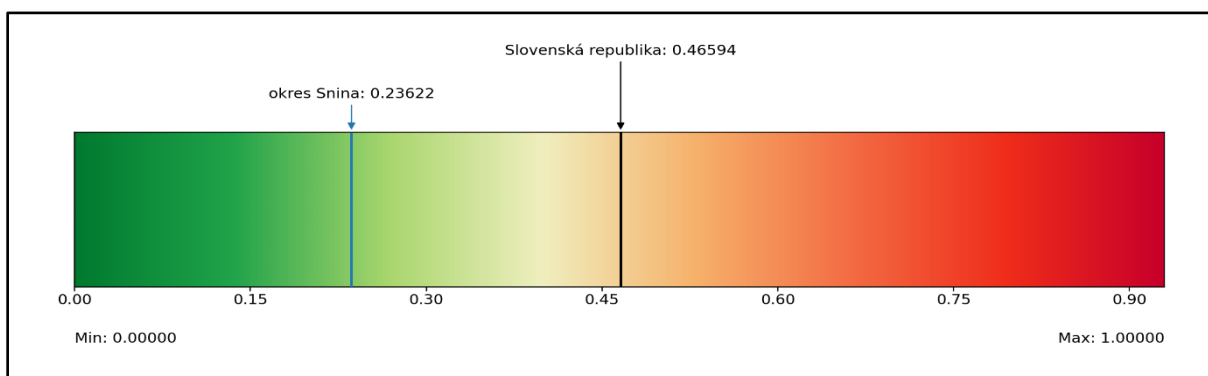

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B.4. Vzdelávacia infraštruktúra a služby (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ sa prioritný okres nachádza na **66. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,23622**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ - grafické zobrazenie

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

Oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám zahŕňa spolu štyri špecifické ukazovatele zamerané na prístup k vode, napojenie na kanalizáciu, vzdelávanie a dostupnosť internetu. Konkrétne ukazovatele sú vymenované v časti A. tejto podkapitoly a jednotlivo uvedené v časti B., v ktorej sú zároveň číselne a graficky zobrazené normalizované hodnoty špecifických ukazovateľov prepočítané (zo vstupných údajov na spoločnú škálu od 0 po 1) podľa vzorcov, ktoré definuje vyhláška.

C.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody (podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov)

Pre zhodnotenie stavu vodovodnej infraštruktúry boli použité vstupné údaje získané zo ŠÚ SR a databázy environmentálnych indikátorov (EnviDat) za rok 2023. Podľa týchto dát podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných zdrojov na celom území Slovenska dosiahol v roku 2023 úroveň 90,50 %. V okrese Snina bol v rovnakom období zaznamenaný podiel obyvateľov zásobovaných vodou na úrovni 84,10 %, čo predstavovalo 26 972 obyvateľov z celkových 32 071.

V okrese je v súčasnosti z 34 obcí okresu zavedený verejný vodovod iba v 10 obciach (Belá nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou, Pichne, Snina, Stakčín, Stakčínska Roztoka, Strihovce, Ubľa, Ulič a Zemplínske Hámre), ktoré počtom obyvateľov patria k najväčším obciam okresu. Všetky vodovody, vrátane skupinového vodovodu Snina (Zemplínske Hámre – Snina – Pichne) sú v správe Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti a. s., Košice (závod Humenné). Najvýznamnejším zdrojom vody pre verejné vodovody v okrese Snina je vodná nádrž Starina, z ktorej sú celkom alebo v rozhodujúcej miere zásobované verejné vodovody v Snine a v obciach Belá nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou, Stakčín a Stakčínska Roztoka.

Ostatné obecné verejné vodovody sú zásobované z vlastných menších zdrojov vody, väčšinou zo zachytených prameňov v lesných oblastiach. Dôležitým zdrojom vody pre verejné vodovody na území okresu Snina je aj povrchový odber z potokov Barnova Rika a Hybkaňa v katastri obce Zemplínske Hámre. Verejné vodovody v okrese Snina sú zásobované prevažne (cca na 90%) z povrchových vodných zdrojov. Voda odoberaná z povrchových zdrojov je upravovaná na úpravni vody v Stakčíne s kapacitou 1000 l/s (zdroj Starina) a potom na lokálnych vodohospodárskych zariadeniach v Zemplínskych Hámroch (úpravňa vody Barnova Rika) a v Ubli (Brusný potok).

Z vyššie uvedených dát vyplýva, že podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných zdrojov v okrese je v porovnaní s celoslovenskou úrovňou výrazne nižší. V rámci riešeného územia, podľa Výskumného ústavu vodného hospodárstva SR a ŠÚ SR, bolo aj na konci predchádzajúcich piatich rokov vodou z verejných vodovodov zásobovaných vždy

približne 84 % obyvateľstva. Tieto údaje nám ukazujú, že v uplynulých rokoch v okrese neboli realizované žiadne investície do tejto základnej infraštruktúry. Približne 16 % obyvateľov okresu stále nemá prístup k vode z verejných vodovodov a táto hodnota predstavuje nedobudovanú infraštruktúru v menších obciach zo severnej a východnej časti okresu. Táto časť obyvateľov okresu je zásobovaná iba vodou z vlastných kopaných studní, ktoré pre nevyhovujúce odkanalizovanie odpadových vôd v týchto obciach a značné plošné znečistenie, sú z hygienického hľadiska pre pitné účely často nevyhovujúce.

C.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácie (podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd)

K analýze stavu kanalizačnej infraštruktúry boli použité vstupné údaje získané zo ŠÚ SR a databázy environmentálnych indikátorov (EnviDat) za rok 2023. Podľa týchto verejne dostupných dát podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čističkou odpadových vôd na celom území SR dosiahol v roku 2023 úroveň 71,20 %. V okrese Snina bol na konci rovnakého roka zaznamenaný podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť na úrovni 77,30 %, čo vtedy predstavovalo 24 791 obyvateľov.

Z uvedených dát vyplýva, že podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu s čistiarňou odpadových vôd v okrese je v porovnaní s celoslovenskou úrovňou mierne vyšší. Avšak, z pohľadu na celkový počet obcí v okrese (34), je na verejnú kanalizáciu napojený nízky počet, a to len 6 obcí (Belá nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou, Snina, Stakčín, Ulič, Zemplínske Hámre).

V rámci riešeného územia, podľa Výskumného ústavu vodného hospodárstva SR a ŠÚ SR, bolo aj v predchádzajúcich piatich rokoch na verejnú kanalizačnú sieť napojených vždy približne 77 % obyvateľstva. Tieto údaje nám ukazujú, že v uplynulých rokoch neboli na území okresu realizované žiadne investície do tejto základnej verejnej infraštruktúry. Podiel obyvateľov s pripojením na verejnú kanalizačnú sieť je síce vyšší ako hodnota celoslovenského priemeru, no stále takmer štvrtina obyvateľov okresu nie je napojená na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd.

Podiel nepripojených obyvateľov je naďalej vysoký, a to znamená že na území okresu existuje vysoký podiel vyprodukovaného znečistenia, ktoré nie je odvádzané stokovou sieťou. Nedostatočná kanalizačná infraštruktúra má vplyv nielen na kvalitu životného prostredia, ale aj na zdravotný stav obyvateľstva a následne na oblasť zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Tento stav zároveň obmedzuje aj rozvoj bývania a podnikateľských aktivít, ktoré sú viazané na splnenie hygienických štandardov.

C.3. Dostupnosť internetu (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)

Predmetný špecifický ukazovateľ verejnej infraštruktúry a základných služieb sleduje podiel adries s prístupom k internetu o rýchlosti minimálne 100 Mbps (podiel v percentách). V okrese Snina bol počas roka 2023 zaznamenaný podiel týchto internetových adries na úrovni 84,02 %. Nameraná hodnota nie je veľmi vzdialená od celoslovenskej priemernej úrovne (90,77 %). Toto porovnanie nám ukazuje, že vo využívaní informačných a komunikačných technológií domácnosti a jednotlivci z okresu výrazne nezaostávajú za zvyškom krajiny.

Napriek tomu, v okrese je evidentne stále dostatočný priestor na zlepšovanie dostupnosti internetového pripojenia s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a zvyšovanie percentuálneho podielu adries a obyvateľov s týmto pripojením, čím by sa v súlade s cieľmi Európskej únie a Slovenska zároveň postupne znižovalo percento tzv. „bielych miest“, t. j. oblastí bez vysokorýchlostného pripojenia na internet.

C.4. Vzdelávacia infraštruktúra a služby (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)

V rámci celého územia Slovenska bol v roku 2023 zaznamenaný podiel detí (vo veku dva až päť rokov) navštevujúcich materskú školu na úrovni 64,47 %. To znamená, že v Slovenskej republike sa približne každé tretie dieťa vo veku dva až päť rokov nezúčastňuje na žiadnom predprimárnom vzdelávaní. Tieto deti sú v oblasti školstva označované aj termínom „nezaškolené deti“. Za zaškolené považujeme iba tie deti, ktoré sú zapojené do formálneho vzdelávacieho procesu (vrátane individuálneho, osobitného alebo poldenného vzdelávania).

V okrese Snina bol zaznamenaný vyšší podiel zaškolenosti u detí vo veku dva až päť rokov, konkrétne na úrovni 75,80 %. Evidovaný podiel zaškolenosti týchto detí je lepší ako celoslovenský priemer, no aj v tomto okrese naďalej existujú viaceré problémy v oblasti predprimárneho vzdelávania. Zo získaných dát vyplýva, že v tomto regióne približne 25 % detí v danom veku nenavštevuje žiadnu materskú školu, a teda nezaškolené je takmer každé štvrté dieťa. Za pretrvávajúcu štvrtinovú neúčast na predprimárnom vzdelávaní môžu najmä kapacitné problémy škôl (hlavne priestorové limity v existujúcich materských školách na území okresného mesta a blízkyh väčších obcí) a taktiež viaceré sociálne bariéry na materských školách vo vidieckom prostredí.

Medzi dôvody neúčasti na predprimárnom vzdelávaní možno určite zaradiť aj to, že nezaškolené deti často pochádzajú z obcí s vyšším podielom rómskeho obyvateľstva, z domácností s nízkymi príjmami alebo nízkym vzdelaním rodičov, alebo z okrajových oblastí okresu s komplikovanou dostupnosťou materských škôl (t. j. z najmenších obcí, v ktorých zanikli základné aj materské školy).

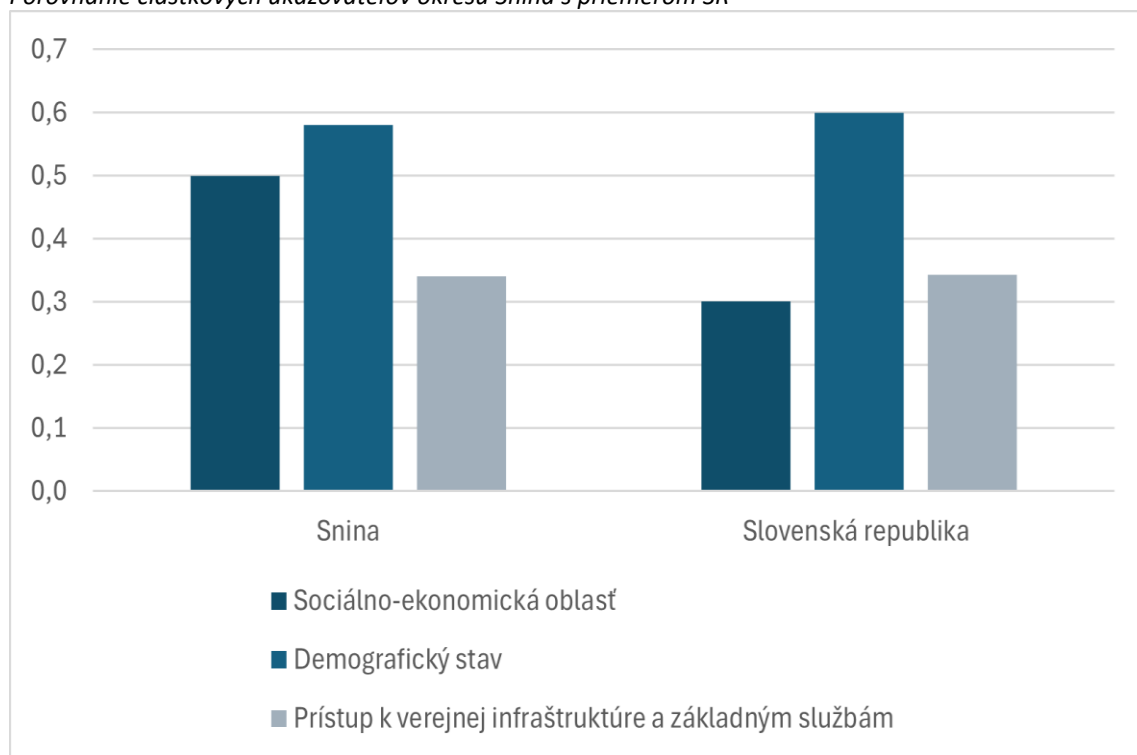
Nedostatočný prístup k predprimárnemu vzdelávaniu môže však v budúcnosti predstavovať závažný problém pre región. Ak by sa situácia zhoršovala, mohlo by to mať dlhodobý vplyv napríklad na nerovnosti vo vzdelávacích výsledkoch aj vo vyšších stupňoch vzdelávania. A to by následne mohlo znižovať potenciál pre budúcu zamestnateľnosť mladých ľudí ovplyvnených týmto problémom. Predprimárne vzdelávanie je dôležitá oblasť a podiel zaškolenosti u detí vo veku 2 až 5 rokov je potrebné postupne zvyšovať, a to najmä v tých obciach a častiach okresu, kde sú prítomné marginalizované rómske komunity a sociálne znevýhodnené komunity.

1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb

A. Zhrnutie dát

Na základe analýzy čiastkových ukazovateľov možno konštatovať, že hodnoty prioritného okresu v sociálno-ekonomickej oblasti sa nachádzajú pod priemerom SR a hodnoty v demografickej oblasti a v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa približujú k priemeru SR.

Porovnanie čiastkových ukazovateľov okresu Snina s priemerom SR

Zdroj údajov: údaje spracované MIRRI SR

B. Zoradenie najkritickejších oblastí

Podpriemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca.
- v oblasti demografického stavu; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti hrubej miery celkového prírastku obyvateľstva.

Priemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti:
 - v oblasti podielu počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov.
- v oblasti demografického stavu:
 - v oblasti indexu starnutia.

Najlepšie hodnoty:

- v oblasti demografického stavu:
 - v oblasti indexu ekonomického zaťaženia.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám:
 - v oblasti podielu detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

C. Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

C.1. Sociálno-ekonomická oblasť

Najvýznamnejšie problémové oblasti a potreby, vyplývajúce z analýzy v sociálno-ekonomickej oblasti okresu:

- vysoká miera evidovanej nezamestnanosti (nad priemerom SR);
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie;
- vekové zloženie uchádzačov o zamestnanie (negatívnejšie v porovnaní s priemerom v Prešovskom samosprávnom kraji a SR);

- vysoké zastúpenie uchádzačov o zamestnanie s úplným stredným odborným vzdelaním a všeobecným vzdelaním;
- obyvatelia s ukončeným základným vzdelaním, prípadne bez vzdelania tvoria významnú skupinu uchádzačov o zamestnanie;
- potenciál pre rozvoj malých a stredných podnikov v oblasti priemyslu, lesníctva, stavebníctva, veľkoobchodu a maloobchodu;
- potenciál pre rozvoj priemyselného parku Vihorlat v meste Snina;
- absencia veľkých podnikov (zamestnávateľov s počtom nad 250 zamestnancov).

C.2. Demografický vývoj

Najvýznamnejšie problémové oblasti a potreby, vyplývajúce z analýzy demografického stavu v okrese:

- najnižší podiel obyvateľov v predproduktívnom veku;
- vysoký podiel obyvateľov v poproduktívnom veku;
- vysoké zastúpenie obcí s nízkym počtom obyvateľov (iba okresné mesto má nad 5000 obyvateľov);
- pravidelne klesajúci počet obyvateľov.

C.3. Verejná infraštruktúra a základné služby

Najvýznamnejšie problémové oblasti a potreby, vyplývajúce z analýzy verejnej infraštruktúry a základných služieb v okrese:

- dominujú obyvatelia so stredným odborným vzdelaním s maturitou;
- v okrese sa nachádza 19 materských škôl, 13 základných škôl, 4 základné umelecké školy a 4 centrá voľného času;
- v okrese Snina sa nachádzajú 2 gymnáziá, 2 stredné odborné školy, 1 špeciálna stredná škola a taktiež sa tu nachádzajú 2 školské internáty;
- chýbajúce diaľničné napojenie (prípadne napojenie na rýchlostnú cestu);
- železničná trať ukončená v obci Stakčín (severná a východná časť okresu je bez železničnej dopravy);
- nedobudovaná infraštruktúra cestovného ruchu (málo ubytovacích zariadení a stravovacích zariadení, chýbajúce doplnkové služby pre turistov);
- absencia produktov zameraných na zachovanie kultúrnej identity obyvateľov vysídlených obcí v dôsledku výstavby vodárenskej nádrže Starina;
- chýbajúci verejný vodovod v obciach nachádzajúcich sa mimo okresného mesta a jeho blízkeho okolia;
- chýbajúca verejná kanalizácia s čistiarnou odpadových vôd v obciach nachádzajúcich sa mimo okresného mesta a jeho blízkeho okolia.

2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja

Hlavným impulzom pre vypracovanie plánu rozvoja je dlhodobé hospodárske a ekonomické zaostávanie regiónu, vysoká miera nezamestnanosti, slabá koordinácia a spolupráca subjektov, ako aj možnosť reagovať na nové výzvy programového obdobia EÚ fondov na roky 2021-2027, tiež zámer zmierniť identifikované špecifické problémy s cieľom dosiahnuť celkový územný rozvoj v okrese Snina.

Okres Snina dlhodobo patrí medzi hospodársky slabšie regióny Slovenskej republiky, pričom v posledných rokoch došlo k výraznému prehĺbeniu jeho štrukturálnych problémov. Identifikované impulzy pre vypracovanie plánu rozvoja poukazujú na kombináciu ekonomických, environmentálnych, infraštruktúrnych a sociálnych faktorov, ktoré zásadne ovplyvňujú mieru nezamestnanosti a celkovú kvalitu života obyvateľov.

Udržiateľný rozvoj okresu Snina musí byť založený na využití domácich prírodných a ľudských zdrojov, ekonomického potenciálu okresu, skvalitnení štruktúry disponibilnej pracovnej sily a zlepšení podnikateľského prostredia. V rámci prípravy plánu rozvoja boli identifikované potenciály rozvoja v okrese Snina. Zároveň boli identifikované problémy a výzvy, ktoré sú považované za potenciálne prekážky v rozvoji okresu.

Identifikácia hlavných oblastí potenciálu rozvoja a jeho prekážok:

- zamestnanosť a podnikanie
- cestovný ruch
- základná infraštruktúra, doprava a dostupnosť
- demografický vývoj
- vplyv marginalizovaných skupín na trh práce a vzdelávanie
- zdravotníctvo a sociálne služby
- životné prostredie

Zamestnanosť a podnikanie

Územie disponuje viacerými rozvojovými potenciálmi v oblasti zamestnanosti a podnikania, ktoré môžu vytvoriť predpoklady pre stabilizáciu ekonomiky regiónu, tvorbu pracovných miest a zvýšenie atraktivity územia pre obyvateľov aj investorov. Významný potenciál predstavuje dlhoročná tradícia strojárnej výroby v priemyselnom parku Vihorlat. Pre ďalšie napredovanie a efektívne využitie tohto strategického piliera je nevyhnutné zamerať sa na nasledujúce oblasti:

- **Prepojenie s odborným školstvom:** Zabezpečenie podpory pre duálne vzdelávanie, aby absolventi SPŠ priamo nadväzovali na potreby strojárskych firiem. Prepojenie vzdelávacieho procesu Strednej odbornej školy (SOŠ) v Snine s potrebami cestovného

ruchu je strategickým krokom na elimináciu odlivu mladých ľudí z regiónu a na zabezpečenie kvalifikovaného personálu pre rozvoj Národného parku Poloniny.

- **Podpora malých a stredných podnikov (MSP):** Tieto podniky môžu slúžiť ako subdodávatelia pre väčšie strojárské podniky, ako aj podpora MSP pôsobiacich v iných odvetviach.
- **Investičné stimuly:** Zvýšenie atraktivity územia pre investorov prostredníctvom lepšej dopravnej infraštruktúry a podpory inovácií.

Významný potenciál má aj poľnohospodárska výroba, najmä v oblasti špeciálnej rastlinnej a živočíšnej produkcie náročnejšej na manuálnu prácu. Možnosti rozvoja existujú aj v efektívnejšom prepájaní poľnohospodárstva a potravinárstva, čím by sa mohli posilniť lokálne dodávateľské reťazce a zvýšiť podiel regionálnych produktov na trhu. Perspektívou pre rozvoj vidieka je rozvoj vidieckeho hospodárstva a to priamou podporou malých fariem, predajom z dvora a ich prepojenie na agroturistiku.

Potenciál predstavuje aj rozvoj sociálnej ekonomiky, a to prostredníctvom podpory existujúcich sociálnych a obecných podnikov, rozširovania ich činností a vytvárania nových subjektov. Tieto aktivity môžu prispieť k tvorbe pracovných miest najmä pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Súčasne sa otvára priestor pre rozvoj tzv. striebornej ekonomiky, ktorá reflektuje proces starnutia populácie a vytvára príležitosti pre rozvoj služieb a ekonomických aktivít zameraných na seniorov a zvyšovanie kvality ich života. Územie zároveň disponuje dostatkom nízko kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá môže predstavovať významný potenciál pre odvetvia s vyššou potrebou manuálnej práce, predovšetkým v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve, spracovateľskom priemysle a sociálnych službách.

Napriek uvedeným potenciálom región čelí viacerým problémom a výzvam. Nedostatočná podpora malých podnikateľov, nevybudovaná infraštruktúra a takmer nulová ponuka kreatívnych pracovných miest vedú k odchodu aktívnych a kvalifikovaných ľudí mimo región. Problémom je vyľudňovanie obcí v regióne z dôvodu absencie stabilných pracovných príležitostí.

V regióne evidujeme absenciu menších fariem a nedostatočné prepojenie poľnohospodárstva s cestovným ruchom a agroturistikou. Rozvoj hospodárstva obmedzuje aj nízky záujem investorov, z dôvodu vzdialenosti od hlavných priemyselných zón, absencie rýchlostnej cesty a nedobudovanej základnej infraštruktúry, hlavne v obciach. K negatívnym faktorom patrí aj nedostatočné mzdové ohodnotenie a nedostatok pracovných príležitostí pre kvalifikovaných pracovníkov, čoho následkom je vysťahovalectvo mimo región.

Výzvou pre región je prebiehajúca zonácia Národného parku Poloniny s rozlohou vyše 32 000 hektárov, ktorá rozdeľuje územie do štyroch zón. Prechod na prísnejšiu ochranu prírody so sebou prináša zmenu ekonomickej stability z tradičného lesného hospodárstva (založeného

na ťažbe a predaji dreva) na udržateľný cestovný ruch (tzv. mäkký turizmus) a ekologické hospodárstvo. Toto odvetvie je kľúčové pre ekonomický a sociálny rozvoj prevažne vidieka.

Cestovný ruch

Územie ponúka exkluzívny potenciál pre ekoturistiku a zážitkový turizmus, ktorý je priamo závislý od kvality a jedinečnosti zachovanej prírody. Spojenie Národného parku Poloniny v Bukovských vrchoch a Chránenej krajiny oblasti vo Vihorlatských vrchoch vytvára ideálne prostredie pre cestovný ruch zameraný na tieto oblasti:

- **Ekologický a prírodný turizmus:** Vhodný potenciál pre rozvoj cykloturistiky (Poloniny trail) a pešej turistiky (karpatská divočina, park tmavej oblohy, Sninský kameň, Vihorlat, Riaba skala, Kremenec, observatórium v Kolonici, Domček deduška Večerníčka, Hostovické lúky, zubry a pod.), konská turistika, minifarma (mini ZOO), edukačné chodníky.
- **Kultúrno-poznávací turizmus a zachovanie sakrálneho dedičstva:** Zameranie na kultúrne pamiatky ako sú drevené cerkvi (napr. Topoľa, Ruský Potok, Kalná Rostoka, Jalová) a taktiež sakrálne objekty, ktoré predstavujú historické dedičstvo a kultúrnu identitu obyvateľov vysídlených obcí, v dôsledku výstavby vodárenskej nádrže Starina. Zámerom je prepojenie východokresťanských tradícií a autentickej rusínskej kultúry, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou regiónu. Pre okres Snina je typický fenomén vysídlených obcí v dôsledku výstavby vodnej nádrže Starina, ktorý nesie hlbokú historickú traumu, no zároveň predstavuje jedinečnú kultúrnu identitu regiónu. Spojenie ochrany tohto dedičstva s udržateľným cestovným ruchom je strategicky správne a má obrovský rozvojový potenciál.
- **Tradičné remeslá a folklór:** Integrácia miestnych zvykov, tradičných remesiel, rusínskej a zemplínskej kultúry a gastronómie do ponuky služieb pre turistov. Zámerom je prepojenie návštev pamiatok a zaujímavosti s ochutnávkou tradičných jedál, predstavením lokálnych zvykov a folklóru.

Zánik zimnej infraštruktúry spôsobuje **vysokú sezónnosť turizmu**, kedy región mimo letných mesiacov ekonomicky stagnuje. Nefunkčné lyžiarske vleky, ktoré v minulosti fungovali (napr. Parihuzovce, Ulič-Ostrinka či Sninské rybníky), sú dlhodobo mimo prevádzky kvôli nedostatku investícií, nevysporiadaným pozemkom a meniacim sa klimatickým podmienkam. V sninskom okrese chýba aj infraštruktúra pre bežkárov. Región má obrovský geomorfologický potenciál pre bežkárske lyžovanie (hrebene Polonín, doliny zaniknutých obcí), no chýba pravidelná údržba trás, značenie a technické zabezpečenie (snežné skútre, stopovače). V rámci infraštruktúry pre zimné športy je v okresnom meste citeľná aj absencia ľadových plôch. V celom riešenom území chýbajú kryté alebo regulované otvorené ľadové plochy, a to znemožňuje rozvoj zimných aktivít pre rodiny s deťmi a lokálnu komunitu.

Dlhodobá nefunkčná a chátrajúca Biokúpalisko Sninské rybníky predstavuje kritické ekonomické a infraštruktúrne vákuum pre cestovný ruch v okrese Snina. Rekreačná oblasť (RO), ktorá v minulosti po rekonštrukcii na prírodný kúpací biotop prilákala v prvých sezónach vyše 300-tisíc návštevníkov, je z dôvodu neriešených sporov kompletne mimo prevádzky. Tento stav destabilizuje nadväzujúce služby, ubytovacie kapacity a prehĺbuje problém sezónnosti aj odlivu mladých ľudí z regiónu.

Pre rozvoj regiónu predstavuje veľký potenciál ponuka workshopov u remeselníkov a pestovateľov, prezentácie tradičných výrobných postupov, výroby a predaja lokálnych remeselných produktov a taktiež hipoturizmus vrátane sprievodcovských služieb, škôl jazdenia a sprievodných rekreačných aktivít. Významný potenciál predstavuje aj lesná turistika a poľovníctvo. Takmer neporušená a málo objavená príroda vytvára priestor pre pokojový a zážitkový turizmus orientovaný na relax, pobyt v prírode a aktivity mimo masového cestovného ruchu. Atraktívnym prvkom rozvoja turizmu je astronomické observatórium na Kolonickom sedle.

Napriek výraznému potenciálu okresu v turizme čelí tento región viacerým problémom a rozvojovým bariéram. Významným problémom je nízka úroveň základnej infraštruktúry a služieb v mnohých obciach, kde absentujú obchody, ubytovacie zariadenia, reštaurácie a základné služby v občianskej vybavenosti. V obciach je nedostatok možností aj v kategórii ubytovanie v súkromí a v alternatívnych formách ubytovania.

Rozvoj cestovného ruchu obmedzuje aj nedostatočné využitie potenciálu Národného parku Poloniny a pohraničného priestoru Poľska. Chýba komplexný turistický produkt, ktorý by dokázal prepájať jednotlivé atrakcie a služby do jednotnej a jednoducho propagovateľnej ponuky pre turistov. Nedostatkom je slabá dopravná prepojenosť územia, chýbajúce centrálné zásobovanie vodou v mnohých obciach (využíva sa voda zo studní), chýbajúca verejná kanalizácia v mnohých obciach a služby pre turistov.

Základná infraštruktúra, doprava a dostupnosť

Základná infraštruktúra, doprava a dostupnosť okresu Snina definuje kľúčové technické bariéry, ktoré paralyzujú hospodársky rast, bytovú výstavbu a prílev investorov. Bez systémovej modernizácie inžinierskych sietí a dobudovania občianskej vybavenosti nie je možné udržať obyvateľstvo v regióne ani plnohodnotne rozvíjať cestovný ruch.

Pre rozvoj regiónu je nevyhnutné napájanie koncových obcí k verejnému (alebo obecnému) vodovodu. Riešením pre odľahlé lokality s nízkou hustotou obyvateľstva je podpora budovania domových čistiarní odpadových vôd (ČOV) a obecných koreňových čistiarní. V malých obciach je zároveň nízka úroveň plynofikácie. Tento faktor taktiež limituje ich rozvoj a do budúcnosti

je preto potrebná transformácia územia na „zelený región“. Podpora využívania biomasy (drevná štiepka), tepelných čerpadiel a fotovoltiky na verejných budovách obcí.

Budovanie moderných športovísk a voľnočasových areálov je pre obce v okrese Snina jedným z faktorov na zvýšenie kvality života obyvateľov. Moderná športová infraštruktúra môže slúžiť nielen miestnej komunite, ale zároveň aj návštevníkom okresu a prispievať tak ku rozvoju cestovného ruchu a udržateľného outdoorového turizmu.

Infraštruktúra v doprave a dostupnosť územia predstavujú taktiež jednu z kľúčových oblastí ovplyvňujúcich hospodársky rozvoj, mobilitu obyvateľov, atraktivitu regiónu pre investorov aj rozvoj cestovného ruchu. Napriek viacerým limitom disponuje územie určitými rozvojovými potenciálmi, ktoré môžu vytvoriť predpoklady pre zlepšenie dopravnej dostupnosti a posilnenie cezhraničných väzieb.

Absencia diaľničného a rýchlostného cestného napojenia znižuje záujem investorov. Výzvou zostáva aj slabá dopravná prepojenosť regiónu pre obyvateľov a návštevníkov bez motorového vozidla. Obmedzená dostupnosť verejnej dopravy, nízka frekvencia spojov znižuje možnosti mobility obyvateľstva. Zlepšenie dopravnej dostupnosti regiónu bude do budúcnosti nevyhnutné pre podporu hospodárskeho rozvoja, zvýšenie kvality života obyvateľov, rozvoj cestovného ruchu a posilnenie cezhraničnej spolupráce s Poľskom.

Prioritou musí byť modernizácia a dobudovanie základnej verejnej infraštruktúry a rovnako tak aj modernizácia dopravnej infraštruktúry. Je potrebné zamerať sa na obnovu a modernizáciu verejných inžinierskych sietí, rozvoj základnej občianskej vybavenosti, zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov aj podnikov, obnova a dobudovanie cestnej siete s napojením na dôležité hlavné ťahy. Taktiež je potrebné v marginalizovaných rómskych komunitách dobudovať základnú technickú infraštruktúru, ktorá prispeje k zlepšeniu životných podmienok tejto komunity a zabráni ich sociálnemu vylúčeniu.

Demografický vývoj

Demografický vývoj územia predstavuje jednu z kľúčových výziev ovplyvňujúcich jeho dlhodobú sociálnu a ekonomickú stabilitu. Základným problémom je dlhodobý klesajúci počet obyvateľov, ktorý je dôsledkom kombinácie nízkej pôrodnosti, prirodzeného úbytku populácie a negatívneho migračného salda. Tento trend vedie k postupnému znižovaniu počtu obyvateľov v regióne, čo sa premieta do oslabenia trhu práce, znižovania dopytu po službách a postupného znižovania udržateľnosti verejnej infraštruktúry. Významným problémom je zároveň vysoká miera migrácie a emigrácie obyvateľstva smerom z okresu.

Odchod najmä mladých, vzdelaných a ekonomicky aktívnych skupín obyvateľstva negatívne ovplyvňuje vekovú štruktúru populácie a prispieva k jej starnutiu. Tento trend zároveň oslabuje

miestny ľudský kapitál, znižuje inovačný potenciál regiónu a prehľbuje nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Dlhodobé demografické trendy predstavujú zásadnú výzvu pre budúci rozvoj územia a vyžadujú komplexné opatrenia zamerané na stabilizáciu obyvateľstva, zlepšenie podmienok pre život, podporu návratu mladých ľudí a vytváranie atraktívneho prostredia pre usadenie nových obyvateľov.

Vplyv marginalizovaných skupín na trh práce a vzdelávanie

Okres Snina čelí výrazným demografickým zmenám, charakterizovaným najmä rastúcim podielom obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunít na celkovom stave obyvateľstva v sninskom regióne. Tento trend má významný dopad na oblasť vzdelávania a zamestnanosti. Medzi hlavné problémy pri marginalizovaných rómskych komunitách patrí:

- nízka úroveň vzdelania a kvalifikácie;
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných osôb;
- obmedzený prístup k možnostiam na trhu práce;
- generačná reprodukcia chudoby;
- nedostatočná integrácia do majoritnej spoločnosti.

Uvedené skutočnosti prispievajú k prehľbovaniu sociálnych rozdielov v okrese Snina a vytvárajú priamy tlak na rozpočty samospráv a štátny sociálny systém.

Zdravotníctvo a sociálne služby

Oblasť zdravotníctva a sociálnych služieb patrí medzi kľúčové oblasti ovplyvňujúce kvalitu života obyvateľov, sociálnu stabilitu regiónu a schopnosť územia reagovať na demografické a sociálne zmeny. V tejto oblasti je potrebné sa zamerať na modernizáciu zariadení, rozširovanie ich kapacít, zvyšovanie kvality starostlivosti, rozvoj terénnych a komunitných služieb, ako aj zavádzanie nových foriem sociálnej podpory reagujúcich na meniace sa potreby obyvateľstva. Vzhľadom na proces starnutia populácie je potrebné sa zamerať na zvyšovanie kvality života seniorov a na podporu sociálnej inklúzie zraniteľných skupín obyvateľstva.

Životné prostredie

Oblasť životného prostredia v okrese Snina predstavuje jeden z najvýznamnejších rozvojových potenciálov celého regiónu, a to najmä vďaka zachovanej prírode a strategickým zásobám pitnej vody. Zároveň však riešené územie čelí špecifickým infraštruktúrnym a environmentálnym výzvam, ktoré priamo vplývajú na kvalitu života obyvateľov vrátane marginalizovaných komunít.

Región disponuje mimoriadne vzácnym prírodným bohatstvom v podobe Národného parku Poloniny a Chránenej krajinej oblasti Vihorlat. Strategickým cieľom je premena

environmentálnej hodnoty územia na ekonomický benefit prostredníctvom podpory mäkkého a udržateľného turizmu, ktorý rešpektuje prísne limity ochrany prírody. Z dôvodu klimatických zmien je potrebné riešiť zadržiavanie dažďovej vody v urbanizovanom prostredí spolu s obnovou a manažmentom mestskej zelene.

Zachovaný charakter krajiny zároveň predstavuje významný potenciál pre rozvoj environmentálne šetrných foriem hospodárstva, lesného hospodárstva, agroturistiky a aktivít založených na využívaní prírodného dedičstva regiónu.

Paradoxom okresu Snina je, že vysokú environmentálnu hodnotu územia bezprostredne ohrozujú vážne deficity v základnej technickej infraštruktúre. Na verejnú kanalizáciu je napojených len 6 obcí z 34, ostatné obce sú z hľadiska čistenia odkázané na individuálne riešenia (žumpy, septiky a domové ČOV). Nedokončená sieť verejnej kanalizácie prirodzene smeruje k rizikám pre kvalitu podzemných a povrchových vôd, čo je v okrese s najväčšou vodárenskou nádržou v strednej Európe (Starina) mimoriadne kritický faktor. Táto skutočnosť negatívne vplýva aj na hospodársky rozvoj daných oblastí, negatívne vplýva na podnikanie a cestovný ruch.

Do budúcnosti je potrebné zamerať sa na rozširovanie a modernizáciu kanalizačnej infraštruktúry, zvyšovanie environmentálnych štandardov a podporu udržateľného rozvoja rešpektujúceho prírodnú hodnotu územia.

3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja

3.1. Súlad so strategickými dokumentmi

Plán rozvoja je v súlade s prioritami Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2030, Integrovanou územnou stratégiou a ďalšími relevantnými národnými a regionálnymi stratégiami. Zabezpečuje súlad s aktivitami financovanými z Programu Slovensko 2021 – 2027 a akéhokoľvek nadväzujúceho mechanizmu financovania projektov z prostriedkov Európskej únie a jej príslušných fondov.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít a ich opatrení a úloh je určený pre prioritné okresy tak, aby finančná podpora smerovala na projekty s merateľným prínosom a jasnou väzbou na URR, resp. na čiastkové a špecifické ukazovatele, ktoré ho vytvárajú, a to za účelom jeho znižovania a dorovnávania rozdielov medzi jednotlivými okresmi SR.

Zámerom výberu a usporiadania aktivít je vytvoriť rámec pre rýchlu a jednoduchú identifikáciu pre zaradenie žiadostí a zároveň prostredníctvom odporúčanej prioritizácie aktivít zacieliť a motivovať potenciálnych žiadateľov na podávanie žiadostí a projektov, ktoré adresujú najakútnejšie problémové ukazovatele prioritného okresu.

Aktivity sú navrhnuté tak, aby mali merateľný dopad na špecifické ukazovatele a zároveň vytvárali synergie pre celkový rozvoj územia. Hodnotenie predkladaných žiadostí a projektov bude zamerané predovšetkým na ich jasné a zrozumiteľné zaradenie a naviazanie na špecifickú aktivitu a jej merateľné ukazovatele tak, aby projekty prispievali k zlepšovaniu čiastkových a špecifických ukazovateľov.

3.3. Aktivity plánu rozvoja

Rámec aktivít je postavený na nasledovných štyroch hlavných aktivitách:

- (i) **Práca a príjmy v regióne** (*sociálno-ekonomické ukazovatele*)
- (ii) **Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia** (*zamestnanosť a príjmy cez projekty cestovného ruchu a aktívnej rekreácie*)
- (iii) **Infraštruktúra, služby a bezpečné obce** (*prístup k infraštruktúre a službám*)
- (iv) **Sociálne služby, zdravie a demografia** (*demografický stav a kvalita života*)

Jednotlivé aktivity a opatrenia a úlohy sú bližšie špecifikované v *Prílohe č. 1*.

Prioritné aktivity a opatrenia plánu rozvoja

Hlavná aktivita: ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA – Priorita č. 1

Priorizácia opatrení v rámci aktivity:

- Priorita č. 1: Podporné MSP pre cestovný ruch
- Priorita č. 2: Tematické produkty cestovného ruchu
- Priorita č. 3: Aktívny rekreačný šport
- Priorita č. 4: Multifunkčné vodné plochy
- Priorita č. 5: Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka

Hlavná aktivita: INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE – Priorita č. 2

Priorizácia opatrení v rámci aktivity:

- Priorita č. 1: Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov
- Priorita č. 2: Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb
- Priorita č. 3: Projektová príprava verejných investícií
- Priorita č. 4: Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov
- Priorita č. 5: Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí

Hlavná aktivita: PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNE – Priorita č. 3

Priorizácia opatrení v rámci aktivity:

Priorita č. 1: Miestne MSP a tradičná výroba

Priorita č. 2: Sociálna a inkluzívna ekonomika

Priorita č. 3: Prepojenie vzdelávania a trhu práce (duál, prax, rekvalifikácia)

Priorita č. 4: Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR

Priorita č. 5: Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov

Hlavná aktivita: SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA – Priorita č. 4

Priorizácia opatrení v rámci aktivity:

Priorita č. 1: Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory

Priorita č. 2: Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia

4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja

Pre sledovanie dosahovania cieľov sú zadefinované kľúčové merateľné ukazovatele, ktoré vychádzajú priamo zo špecifických ukazovateľov definovaných vo vyhláske.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
SE01	Podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %	3,00	2,90	2,70	2,50
SE02	Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku v %	6,87	6,80	6,50	6,00
SE03	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v EUR	1 262	1 400	1 550	1 700
DS01	Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (na 1000 obyv.) v %	-6,52	-6,50	-6,00	-5,50

⁴ Podľa zoznamu prioritných okresov zverejneného 1.11.2025.

⁵ Pribežná hodnota, ktorú plánuje okres dosiahnuť v danom roku realizáciou aktivít. Pri monitorovaní budú použité hodnoty ukazovateľa z obdobia n-2.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
DS02	Index ekonomického zaťaženia osôb v %	46,46	46,00	45,00	44,00
DS03	Index starnutia v %	140,66	140,00	138,00	136,00
VI01	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	84,10	85,50	86,50	89,00
VI02	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV v %	77,30	78,00	80,00	82,00
VI03	Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps v %	84,02	88,00	90,00	95,00
VI04	Podiel detí vo veku 2 - 5 rokov navštevujúcich MŠ v %	75,80	80,00	82,50	85,00

5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku

5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci hlavných aktivít a ich opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku. Harmonogram realizácie plánu rozvoja je navrhnutý na roky 2026 – 2028.

5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja

Hlavné aktivity plánu rozvoja sú financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a alokované na základe rozhodnutia MIRRI SR pre príslušný kalendárny rok, ktoré MIRRI SR zverejní na svojej webovej stránke. Alokačný mechanizmus zohľadňuje potreby jednotlivých prioritných okresov, pričom MIRRI SR je oprávnené rozhodnúť o zmene alokácie alebo jej presune alebo jej časti na iný prioritný okres najmä v prípadoch, ak nedôjde k vyčerpaniu alokovaných prostriedkov alebo pripravenosť predložených žiadostí a projektov nedosiahne požadovanú odbornú úroveň vypracovania.

5.3. Gestori a spôsob monitorovania

Plnenie plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje MIRRI SR v spolupráci s Okresným úradom

Snina a riadiacim výborom prioritného okresu⁶.

Postup pre monitorovanie a hodnotenie plánu rozvoja prioritného okresu je upravený interným predpisom MIRRI SR.

5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Riadiaci výbor prioritného okresu v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) zákona o prioritných okresoch monitoruje a hodnotí plnenie výziev a plánu rozvoja prioritného okresu prostredníctvom hodnotiacej správy každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.

6. Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam hlavných aktivít a opatrení plánu rozvoja

⁶ Podľa § 2 písm. e) zákona o prioritných okresoch sa riadiacim výborom prioritného okresu rozumie poradný orgán MIRRI SR zriadený v každom prioritnom okrese.

PRÍLOHA Č. 1 K PLÁNU ROZVOJA PRIORITNÉHO OKRESU

VYMEDZENIE HLAVNÝCH AKTIVÍT A OPATRENÍ

Táto príloha obsahuje všeobecné vecné vymedzenie hlavných aktivít a opatrení a typové zameranie projektov, ktoré môžu byť podporované v rámci regionálneho príspevku. Konkrétne oprávnené osoby žiadateľov, finančné limity, populačné alebo iné limity, oprávnené výdavky, osobitné podmienky, obmedzenia a ďalšie pravidlá podpory určí príslušná vyhlásená a schválená výzva.

Pri zaradení projektu je rozhodujúci jeho hlavný účel a dominantný výsledok, nie samotný názov projektu, stavby, zariadenia alebo výdavku. Uvedené príklady sú orientačné a nevytvárajú uzavretý zoznam projektov.

HLAVNÁ AKTIVITA 1 – PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNĚ

Podpora zamestnanosti, príjmov, miestneho podnikania, inovácií a pracovných zručností s rozvojovým účinkom v prioritnom okrese.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika	Pracovná integrácia znevýhodnených a zraniteľných osôb prostredníctvom sociálnych, komunálnych alebo komunitne orientovaných ekonomických činností s udržateľným pracovným a miestnym prínosom.	Patria sem sociálne a komunálne podniky, sociálne dielne, komunálne a údržbové služby, reuse a opravárenské činnosti, miestna výroba a služby, ak je ich jadrom vytváranie a udržanie pracovných miest pre určené znevýhodnené alebo zraniteľné skupiny.
1.2 Miestne MSP a tradičná výroba	Rozvoj miestnych mikro-, malých a stredných podnikov, výroby, remesiel, spracovania miestnych surovín, obchodu a služieb s cieľom zvýšiť hospodársky výkon a stabilitu miestnej ekonomiky.	Patria sem projekty vzniku, rozšírenia alebo modernizácie výroby a služieb, najmä potravinárstva, dreva, kovu, textilu, remesiel, stavebných a opravárenských činností, miestnych služieb, poľnohospodárstva, lesníctva, logistiky, odbytu a regionálnych produktov.
1.3 Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR	Podpora inovácií, aplikovaného výskumu, technologickej modernizácie, automatizácie a digitalizácie, ako aj riešení zvyšujúcich kybernetickú odolnosť a ochranu osobných údajov.	Patria sem nové alebo podstatne zlepšené technológie, automatizované a dátovo riadené procesy, digitálne systémy a služby, vývoj a aplikovaný výskum, ako aj funkčné opatrenia kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát a súladu s GDPR.
1.4 Prepojenie vzdelávania a trhu práce	Vzdelávanie orientované na zamestnateľnosť a konkrétne potreby trhu práce, najmä praktická a odborná príprava, rekvalifikácie, odborná prax a spolupráca vzdelávacích organizácií so zamestnávateľmi.	Patria sem duálne vzdelávanie, odborná prax, rekvalifikačné a kvalifikačné programy, pracoviská praktického vyučovania, odborné dielne a laboratóriá, kariérne poradenstvo a ďalšie programy smerujúce k získaniu pracovných zručností a uplatneniu.
1.5 Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov	Podpora bezpečného a integritného športového prostredia a prípravy športovcov na profesionálnu aj pošportovú kariéru prostredníctvom vzdelávania, prevencie, poradenstva, mentoringu a vhodných digitálnych nástrojov.	Patria sem programy prevencie manipulácie súťaží, rizikového stávkovania, dopingu, násilia, diskriminácie, šikany a zneužívania, vzdelávanie športovcov a ich podporného prostredia, bezpečné oznamovacie postupy, vstupná príprava mladých športovcov, kariérne poradenstvo a rekvalifikácia.

HLAVNÁ AKTIVITA 2 – ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu, návštevníckych produktov, regionálnej identity, služieb pre návštevníkov a aktívnej rekreácie.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
2.1 Tematické produkty cestovného ruchu	Rozvoj ucelených a dlhodobo využiteľných turistických produktov založených na (A) vode; (B) prírode, horách a turistike vrátane cykloturistiky; (C) histórii a kultúre; alebo (D) vidieku a agroturistike.	Patria sem turistické a cyklistické trasy, vodné a prírodné návštevnícke produkty, vyhladky, náučné a tematické trasy, sprístupnenie pamiatok a sakrálnych stavieb, expozície, návštevnícke programy, vidiecke a agroturistické zážitky a digitálna interpretácia viazaná na konkrétnu lokalitu alebo trasu.
2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka	Spoločné riadenie, koordinácia a prezentácia destinácie alebo uceleného územia, budovanie regionálnej identity a značky a prepájanie atrakcií, služieb a miestnych aktérov.	Patria sem projekty destinačného manažmentu, spoločnej regionálnej značky a komunikácie, destinačné weby a aplikácie, spoločné mapy a publikácie, marketingové kampane územia, koordinácia ponuky a podujatí, návštevnícke dáta a partnerstvá viacerých aktérov.
2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch	Rozvoj podnikateľských služieb, ktoré návštevník priamo využíva počas pobytu a ktoré dopĺňajú alebo zvyšujú kvalitu turistickej ponuky územia.	Patria sem najmä ubytovanie, gastronómia, požičovne a servis rekreačného vybavenia, sprievodcovské a zážitkové služby, turistická doprava, predaj regionálnych výrobkov a ďalšie služby s preukázateľnou väzbou na cestovný ruch.
2.4 Aktívny rekreačný šport	Podpora pravidelného amatérskoho športovania, tréningu a aktívnej rekreácie prostredníctvom športovo-rekreačných priestorov, zariadení, vybavenia a programov s dlhodobou využiteľnosťou.	Patria sem workoutové a outdoorové zóny, pumptracky, skateparky, športové okruhy, multifunkčné ihriská, kurty, telocvične a pohybové sály, lezecké a tréningové prvky, športové zázemie a spoločné vybavenie a pravidelné amatérske alebo komunitné športové programy.
2.5 Multifunkčné vodné plochy	Vznik, obnova a funkčné dobudovanie vodných plôch, ktoré plnia retenčnú alebo inú vodohospodársku funkciu a zároveň prinášajú ďalší rekreačný, rybársky, protipožiarne alebo ekologický úžitok.	Patria sem rybníky a retenčné nádrže, obnova vodných plôch, regulačné a technické prvky, protipožiarne odberné miesta, športový rybolov, bezpečné vstupy, lovné miesta, móla, primerané hygienické a návštevnícke zázemie a prvky podporujúce biodiverzitu.

HLAVNÁ AKTIVITA 3 – INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE

Podpora projektovej pripravenosti a realizácie verejných investícií, menších lokálnych zásahov, spolufinancovania a bezpečnostných a záchranných riešení.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
3.1 Projektová príprava verejných investícií	Príprava konkrétnych verejných investícií do štádia umožňujúceho ich povolenie, financovanie a následnú realizáciu.	Patria sem projektové a technické dokumentácie, architektonické a inžinierske návrhy, štúdie uskutočniteľnosti, rozpočty a výkazy výmer, odborné prieskumy a posudky, povoľovacie podklady, inžinierska činnosť a ďalšia príprava priamo viazaná na konkrétnu plánovanú verejnú investíciu.
3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb	Realizácia, obnova a rozvoj verejnej infraštruktúry, verejných budov, technických sietí, verejných priestranstiev a základnej občianskej vybavenosti.	Patria sem projekty výstavby, rekonštrukcie alebo funkčnej obnovy miestnej technickej a dopravnej infraštruktúry, verejných budov a priestorov, vodného hospodárstva, energetických a technických systémov, verejnej konektivity a ďalších investícií slúžiacich obyvateľom alebo verejnosti.
3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov (pre CORE okresy) a do 2000 obyvateľov (pre STATUS okresy)	Menšie, samostatne funkčné a rýchlo realizovateľné lokálne projekty s bezprostredným prínosom pre verejný priestor, bezpečnosť, životné prostredie alebo miestne služby.	Patria sem drobné úpravy verejných priestranstiev a prístupov, mobiliár, zastávky, menšie bezpečnostné a záchranné prvky, zeleň a vodozádržné opatrenia, komunitné a návštevnícke prvky, informačné a komunikačné vybavenie a ďalšie lokálne zásahy vytvárajúce nový alebo zlepšený verejný výstup.
3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov	Podpora vlastného spolufinancovania rozvojových projektov financovaných z iného externého verejného zdroja, ak regionálny príspevok dopĺňa konkrétny hlavný projekt.	Patria sem projekty, pri ktorých je zabezpečené externé financovanie a je určená povinnosť vlastného spolufinancovania alebo iná prípustná spolufinancovaná časť; môže ísť o verejnú infraštruktúru, životné prostredie, sociálne a komunitné služby, energetiku, digitalizáciu a ďalšie oblasti rozvoja územia.
3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí	Funkčné bezpečnostné, monitorovacie, varovné a záchranné systémy zvyšujúce ochranu obyvateľov, verejného priestoru a schopnosť obce reagovať na mimoriadne udalosti.	Patria sem kamerové a monitorovacie systémy, osobné záznamové systémy oprávnených zásahových zložiek, mobilné monitorovanie a drony v zákonnom režime, systémy včasného varovania a krízovej komunikácie, AED a ďalšie systémy okamžitej záchrany života vrátane potrebného softvéru, inštalácie, školení a servisu.

HLAVNÁ AKTIVITA 4 – SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA

Podpora dostupných a udržateľných sociálnych, komunitných a zdravotných služieb reagujúcich na demografické, zdravotné a sociálne potreby obyvateľov.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory	Vznik, rozšírenie a skvalitnenie sociálnych služieb a pravidelnej komunitnej podpory pre seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, rodiny, osoby v krízovej situácii a ďalšie zraniteľné skupiny.	Patria sem terénne a domáce, ambulantné, denné a pobytové sociálne služby, krízová a nízkoprahová pomoc, podpora samostatného života, komunitné centrá a programy, sociálne poradenstvo a ďalšie odborné činnosti; priestory, vybavenie a mobilita sú súčasťou opatrenia, ak priamo vytvárajú alebo rozširujú konkrétnu službu.
4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia	Zlepšenie územnej, časovej, fyzickej a sociálnej dostupnosti zdravotnej starostlivosti a zdravotne zameranej prevencie pre konkrétne skupiny obyvateľov.	Patria sem vznik alebo rozšírenie ambulantnej starostlivosti, mobilné a výjazdové zdravotné služby, preventívne vyšetrenia a skrining, telemedicína a telekonzultácie, monitoring chronických pacientov, rehabilitačná a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť, programy duševného zdravia a pravidelné preventívne programy.